

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 12 • год. ХСVII • 28 юни 2019 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ДОБРОДЕТЕЛИТЕ НА ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

Проф. д-р Георги Янков,
заслужил професор на УНСС

Проф. д-р Георги Янков е основател и ръководител на катедра „Политология“ в УНСС. Тя е първата българска катедра по Политически науки, станала член на Европейския консорциум за политически изследвания. Проф. Янков има над 200 публикации. Неговият фундаментален труд „Политологичната мисъл от древността до наши дни“ е претърпял три издания. Включен е в енциклопедията „Научната слава на България“ на Висша книжовна школа „Сириус“. През 2013 г. е удостоен от Академичния съвет на УНСС със званието „заслужил професор“ (professor emeritus). Той е автор на първото по рода си изследване „Най-успешните български министър-председатели (1879 - 2009)“. Проф. Янков е член на Върховния комитет на Съюза на Тракийските дружества в България.

От години изследвам историята на тракийските българи, главно от Западна (Беломорска) Тракия. В резултат на тези мои изследвания се появиха няколко статии и книгата „История на село Ефрем“ (която е паралелна история на две селища – Ефрем, Хасковско и Съчанли, Беломорска Тракия). По време на тези дирения най-много ме поразиха високите нравствени добродетели, които са притежавали нашите предци – някогашните тракийски българи. Това ме подтикна да се опитам да систематизирам в настоящата статия техните най-характерни положителни качества (характерологични черти), проявени по време на съдбоносните събития, сполетели ги през XX век. Разбира се, без да претендирам за изчерпателност.

„ЮНАЧНИ БЪЛГАРИ“ (АКАД. ЛЮБОМИР МИЛЕТИЧ).

През втората половина на 1913 г. българското християнско население в Източна (Одринска) и Западна (Беломорска) Тракия преживява голяма трагедия само за това, че са българи. Това, което се е случило с тях по време на турската реокупация и на т.нар. гюмюрджински автономисти, акад. Милетич определя като: „разорение“, „погром“, „човешка касапница“, „най-ужасните избивания, на които българщината е била подложена“... Но според проф. Делчо Порязов истинската дума, която отразява съдържанието на тези трагични събития, описани от акад. Л. Милетич, е намерена едно десетилетие след неговата смърт в Конвенцията на ООН от 1948 г.: „престъпление срещу човечеството – геноцид“.

Времената на големи изпитания раждат сред тракийското население „юначни българи“ (Л. Милетич), истински герои. Един от тях е войводата Димитър Маджаров: „скромният, но инак велик патриот

Маджаров“, по думите на Милетич. Тракийските българи го наричат в песните си „Маджаро льо, наша държава“. Преди българската военна част (7-ма погранична дружина и опълчение) да се оттегли от Беломорска Тракия, подпоручик Добрев предлага на войводата Маджаров да замине заедно с тях. Вижте само какъв отговор дава той: „Всякога мога да си пробия път и да избягам опасността, но мисля си, в България и без мен има много българи, ако и аз избягам, какво ще стане с тези българи тук. Вървете си вие, аз ще остана тук и каквато е участва на цялото българско население, такава ще бъде и моята.“

Войводата Маджаров остава и заедно със своята чета действително се превръщат в истинска „държава закрилица“ за българското християнско население в Беломорска Тракия. Заедно с другия прославен войвода – Руси Славов (Русьо войвода), организират отбраната

на българските села, създават куриерска служба и тайна поща между селата, а по-късно двете чети охраняват многохилядната колона от бежанци от град Фере до село Ятажик (Маджарово) на река Арда. Проф. Д. Порязов определя действията на войводата Руси Славов като „невероятен патриотизъм“. Според него постъпките на Маджаров са логични – той е тракиец, родом е от село Мерхамли (Софийска околия), тук са неговите земляци и род. Докато Русьо войвода е от равно Загоре и бедстващото тракийско население е далеч от неговото родно място. Но той бърза да помогне на мъченицата Тракия.

Тракийските българи и в частност съчанлийци дължат много на Димитър Стаматов (Герзията) – дългогодишен председател на революционния комитет (1901 – 1912 г.), мухтар, а след това кмет на село Съчанли и организатор на героичната съпротива срещу башибозушките нападения през 1913 г. Стаматов е вуйчо на майка ми, която в спомените си говореше с голям респект за него. Според нейни устни сведения, той е учил известно време в Одрин. От негови запазени писма до войводите Маджаров и Славов, както и до кметовете на съседните села Манастир и Доганхисар личи, че е бил образован за времето си българин. На призивите на гюмюрджинските турски автономисти (които изпращат три делегации) Съчанли да се предаде, кметът Стаматов дава гордия отговор: „Ще измрем до един, но не се предаваме“. Запазената от това време единствена негова снимка дава добра представа за външността му: човек личен и представителен, поглед строг, проницателен, мустаци – „найотхитовски“.

Продължава на 3-а стр.

ДИАЛОГЪТ НА ТРИ МОРЕТА – РЕАЛНОСТ И ПОЖЕЛАНИЯ

На стр. 4

ВРЪЧЕНИ БЯХА НАГРАДИТЕ НА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“

Тържествена церемония в Триъгълната кула на Сердика

Ученическият конкурс „Завръщане към корените“ (Родовата памет е жива) завърши с тържествена церемония в Триъгълната кула на Сердика. Конкурсът се организира от Съюза на тракийските дружества в България и тракийско сдружение „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“. Патронажът над конкурса в София е на кмета на Столичната община Йорданка Фандъкова.

Продължава на 2-а стр.

ОБЩО СЪБРАНИЕ НА ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ – НА 25 ЯНУАРИ 2020-А

На заседание на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България на 18 юни т.г. бе решено: да се свика Общо събрание на Върховния комитет на СТДБ на 25 януари 2020 г. от 11 часа в Тракийския дом в София, ул. „Стефан караджа“ 7А при следния дневен ред: 1. Отчет за дейността на СТДБ през 2019 г. (докладва Красимир Премянов, председател на СТДБ и работна група); 2. Приемане на План-програма за дейността на Съюза за 2020 г. (докладва Красимир Премянов и работна група); 3. Отчет за изпълнението на бюджета за 2019 г. (докладват проф. Стати Статев и Даниела Хубчева); 4. Приемне на бюджета за 2020 г. (докладват проф. Стати Статев и Даниела Хубчева) и 5. Разни.

Централното ръководство разгледа и прие програмата за второто полугодие на 2019 г. Голяма част от проявите са насочени към 175-ата годишнина от рождението на Петко войвода, отбелязването на 116-ата годишнина на Илинденско-Преображенското въстание, и 85-ата годишнина на Тракийския научен институт.

Продължава на 2-а стр.

ВРЪЧЕНИ БЯХА НАГРАДИТЕ...

Продължение от 1-а стр.

На тържеството в Триъгълната кула дойдоха ученици от столични училища – участници в конкурса, директори на училища, преподаватели, консултанти, ръководители на фолклорни групи, родители, потомци на тракийски бежанци, приятели на тракийската идея. С топли думи към присъстващите се обърна председателят на Съюза на тра-

кийските дружества Красимир Премянов и началникът на Регионалното управление по образование – София д-р Ваня Кастрева. Те връчиха големите награди на конкурса. Във връчването на наградите участваха още зам. председателят на Централното ръководство на СТДБ Краснодар Беломорски, научният секретар на Тракийския научен институт д-р Ваня Стоянова, председател-

ката на Софийското тракийско дружество Божана Богданова – ръководител на тракийското сдружение, инициатор на конкурса.

Присъстващите бяха поздравени от фолклорната формация „Житената питка“ при Софийската гимназия за хранителни и сладкарски технологии и детската фолклорна група при 148 ОУ „Акад. Любомир Милетич“.

ЛАУРЕАТИТЕ НА УЧЕНИЧЕСКИЯ КОНКУРС

На церемонията в Триъгълната кула на Сердика бяха връчени награди, грамоти и символи на победителите в националния конкурс за ученици за есе и разказ на тема „Завръщане към корените“ (Родовата памет е жива) на участниците от столичните училища.

Голямата награда за есе и разказ на тема „Завръщане към корените“ (Родовата памет е жива) получиха Йордан Игнатов, 7 клас – София (неговото есе поместваме в броя), Виктория Карчина, 7 клас – Бистрица, Виктория Лолова, 6 клас – София и Христина Грешева, 7 клас – София.

Специалната награда „Отличена творба“ за есе и разказ на същата тема бе връчена на Анджеа Джунелова, 6 клас – София, Анджелиана Стефанова, 6 клас – София, Васелена Гроздева, 6 клас – София, Димана Димова, 4 клас – София, Жени Здравкова, 6 клас – София, Милослава София Михайлова, 9 клас – София и Ралица Спасова, 6 клас – Бистрица.

Специалната награда „Отличена творба“ за рисунка на тема „Моето родословно дърво“ (Завръщане към корените) се присъжда на Михаела Ангарева, 11 клас – София.

Грамоти за участие в националния конкурс за есе и разказ на тема „Завръщане към корените“ (Родовата памет е жива) бяха връчени на Асения Жекова, 6 клас, Бетина Иванова, 7 клас, Бисер Павлов, 6 клас, Ванеса Василева, 6 клас, Ванеса Стоименова, 7 клас, Виктория Бенина, 6 клас, Габриела Бечева, 6 клас, Ева Евтимова, 6 клас, Елена Стойнова, 6 клас и Яна Александрова, 6 клас – всички от София.

За съпричасност към ученическия конкурс бяха наградени и четирима учители по български език и литература: Валентина Ченгелиева, 192 СУ „Христо Ботев“ – Бистрица, Веска Малиева, 122 СУ „Николай Лилиев“ – София, Петя Дерменджиева и Стоян Панчовски – 1 СУ „Пенчо Славейков“ – София.

Голямата награда за участие в инициативата „И в добро и зло помагали си дедите ни“ и инициативи, свързани със значими дати и събития се връчва на Георгия Райкова от 11 клас, София.

За участие в националната инициатива „И в добро и в зло помагали си дедите ни“ са наградени фолклорната група „Житената питка“ при Софийската гимназия за хлебни и сладкарски технологии с ръководители Боряна Райкова и участници Асен Давидков, Веселин Стефанов, Георгия Райкова, Емилия Ангаоржова, Николай Гиргинов, Петър Ангарев, Радост Данева и Светломира Младенова, всички от 11 клас. Боряна Райкова – заместник директор на тази гимназия получава награда за съпричасност към националните инициативи на тракийската организация.

За участие в националните инициативи на СТДБ и тракийското сдружение „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“ награда бе връчена и на детската фолклорна формация към 148 ОУ „Акад. Любомир Милетич“ с ръководител Марио Атанасов и ученици от първи, втори и трети клас.

За участие в националните тракийски инициативи грамоти бяха връчени на групи от 1 СУ „Пенчо Славейков“, 2 СУ „Акад. Емилиян Станев“, 18 СУ „Уилям Гладстон“, 88 СУ „Димитър Попниколов“, 129 ОУ „Антим I“, 134 ОУ „Димчо Дебелянов“ и 148 ОУ „Акад. Любомир Милетич“. И 10 директори на училища получават грамоти: Веселка Тепавичарова, 1 СУ „Пенчо Славейков“, Лилия Торньова – 2 СУ „Акад. Емилиян Станев“, Величка Стойчева – 18 СУ „Уилям Гладстон“, Надка Воденичарова – 88 СУ „Димитър Попниколов“, Ивета Германова – 122 СУ „Николай Лилиев“, Богдана Николова, 129 ОУ „Антим I“, Весела Палдъмова – 134 СУ „Димчо Дебелянов“, Ани Деянова – 148 ОУ „Акад. Любомир Милетич“, Лилия Чавкарска, 192 СУ „Христо Ботев“ и Таня Новкиришка – Софийска гимназия за хлебни и сладкарски технологии.

Същата грамота получават и Лиляна Евтомова, преподавателка в 129 ОУ „Антим I“ и Анета Пиперова, училищен психолог в същото училище.

За конкурса четете и на стр. 5

ОБЩО СЪБРАНИЕ НА ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ...

Продължение от 1-а стр.

В програмата са националните тракийски събори на Петрова нива, в с. Аврен, в с. Славейно, „Богородична стъпка“ в Старозагорските минерални бани, Националните хайдушки празници „Капитан Петко войвода“ в Чепеларе и Националният събор поклонение в Маджарово. Очертана бе и дейността на Литературния салон в Тракийския дом. Рзагледана бе и издателската дейност на Съюза. Предстои излизането на Известията на ТНИ, „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“ от Любомир Милетич на руски език, „Тракийска сбирка“ – опис на Научния архив на БАН и др. Взето бе решение за награждаване на заслужили дейци и съмишленици на тракийското движение с юбилейния медал „175 години Капитан Петко войвода“. Преди откриването на заседанието председателят на СТДБ Красимир Премянов връчи възпоменателния медал „Капитан Петко войвода“ на проф. Стати Статев – член на Централното ръководство на СТДБ.

УЧЕНИЦИ ОТ АЙТОС ПИШАТ ДО СТДБ

Шести ученически гвардейски отряд от СУ „Христо Ботев“ в Айтос, изпрати писмо до председателя на СТДБ, с молба отрядът да бъде включен в тържествената заря-проверка на Петрова нива, посветена на 116-години от Илинденско-Преображенското въстание. В писмото, подписано от директора на училището Пенка Кирязова, се казва:

На 12 април 2019 г. тържествено бе връчено знамето на шести ученически гвардейски отряд на Средно училище „Христо Ботев“, град Айтос. Церемонията се проведе под патронажа на Президента на Р България – господин Румен Радев, с любезното участие на Националната гвардейска част. Целта на учени-

ческият отряд е да участва в патриотични прояви и да възпитана у младите хора обич към родината.

Затова се обръщаме към Вас за съдействие. Шести ученически гвардейски отряд от СУ „Христо Ботев“ в Айтос да бъде включен в тържествената проверка – заря, посветена на 116 годишнина от избухването на Илинденско-Преображенското въстание, която ще се проведе през месец август 2019 г. в историческата местност „Петрова нива“, община Малко Търново.

Патриотичната дейност на младите хора е похвална и ръководството на СТДБ ще направи необходимите постъпки за удовлетворяване на тяхната молба.

ДОБРОДЕТЕЛИТЕ НА...

Продължение от 1-а стр.

На снимката председателят на революционния комитет е в пълно бойно снаряжение – с пушка Маузер „при нозе“, сабя, револвер в пояса, патрондаши, паласки... Именно такъв човек е могъл да ръководи героичната отбрана на село Съчанли (а и на Манастир) срещу башибозушките нападения през 1913 г.

В настоящата кратка статия не е възможно да се спрем на подвига на стотиците знайни и незнайни българи от Беломорска Тракия. Ще си позволим да споменем само имената на Ангел Карамитрев, кмет на Доганхисар и председател на „Доганхисарската република“, както и на Ангел Армутлиев, секретар-бирник на общината.

В големите изпитания през 1913 г. не само мъжете, но и жените проявяват голяма издържливост и безстрашие. В спомените си Георги Зорнаджиев разказва за една българка от село Съчанли на име Янке Гъчева, която проявява безстрашие, на което мнозина мъже не биха били способни. След като селото е разорено и опожарено, по време на бягството няколко бежанци се скрили в една горичка от хвойна. Фанатизирана група башибозуци правели претърсване за укрили се бегълци – те вървели на около 50 крачки един от други. „Когато един от тях дошъл вече съвсем близо до Янке, тя скочила и се хвърлила отгоре му, хванала го за гърлото, повалила го на земята и го удушила. Успяла да се измъкне, след като цялата група се отдалечила.“ След преселването в България тази безстрашна жена живееше в село Ефрем и доживя до дълбока старост. В селото сега живеят нейните правнуци: Елена Грозева Янкова-Аврамова, Митко Грозев Янков и Божин Стоянов Тодоров.

СОЛИДАРНОСТ И
ВЗАИМОПОМОЩ.

Солидарността и взаимомощта са характерни за тракийските българи по време на големите изпитания през втората половина на 1913 г. На 22 август с.г. над 500 башибозуци нападат село Манастир. На помощ на манстирци се притичва една дружина от около 60 въоръжени съчанлийци под ръководството на Димитър Стаматов (Терзията). Обединените сили на двете села нанасят поражение на далеч по-многобройния нападател. За тази победа се съдържат сведения в писмото на кмета на Съчанли – Стаматов, до този на Доганхисар. В него се посочва, че точно в такива времена се „узнава и народността и братството“. А ето и текста на цялото писмо:

„22 август 1913 г., с. Съчанли.

До Гуспудина кмета в село Доган Хисар Г-нъ кмете,

Щом като получите писмото ни, веднага да разпоредите пощата ни, която ви изпращаме, и по-скоро да саобщите вашите новини, пакъ за нашите, ако питате, таз сутрин Манастир нападанах турците, башибозук и до един ги разпръснахме, турците бягат и засега има около 25 души турци завързани: тук не знаем как ще станат, а пък населението, децата, жените дойдоха в нашето село, затова, ако четата там не е нужна толкува към вашата страна, по-скору да пристигнат за нашите места. Обаче нашето население е на ноги, ще ве молим, ако е възможно, да ни изпратите няколко па-

трони, мартинцки, а по-малко маузерцки. Затова ще ни задължите крайно, **понеже в такова време се узнава и народността и братството, и пак повтарям и крайно ве молим, колкото може да ни се изпълни желанието, доколкото можете.**

Съсъ поздрав Опиц. Кмет.

(P.S.) Помислете, ако ще теглим още много време, трябва да се разправите със агентите Дедеагачки, възможно ли е да ни запазят в градът при тях си, та да ни се съобщите, безъ друго да се напълним в Дедеагач.

След сражението населението на село Манастир се преселва в Съчанли. Бежанците са приютени братски, но след едномесечен престой се връща обратно смятайки, че няма да бъдат нападнати отново. На 4 и 5 септември 1913 г. една автономистка орда от 2 хил. души напада двете села (Манастир и Сачанли). Силите са неравни и при тези обстоятелства е дадена предварително уречената парола – цялото население да се изтегли към Доганхисар. Картина на изтеглянето на сачанлийци от родното им село, описана от очевидеца А. Попов, е потресаваща: „Същата вечер в с. Съчанли всички бяха обути, стегнати. Зловещият вой на кучетата предвещава, че ще се случи нещо лошо... Гърмежите безспирно се чуваха по-близо. Виковете „Аллах“ и „Илери“ достигаха до ушите на децата и жените, смесени с олеията на хората. Шепата въоръжени храбреци правеха последни усилия да задържат озверелия башибозук, но беше напразно. Пламна черквата, училището, цялото село.“

Бегълците от Съчанли и други български християнски села намират временно приют в прочутата „Доганхисарска република“. След като на 8 и 9 септември Доганхисар е нападнат и запален, бежанците се оттеглят в Дедеагач, където търсят защита от консулите (която не получават). На 23 септември 1913 г. (неделя) башибозуци и войници, по заповед на командира на въоръжените сили на т.нар. Гюмюрджинска автономна република – майор Сюлейман Аскери (заповедта е публикувана в книгата на турския историк Айдынлъ, документ № 5), подкарват нещастните бежанци по шосето към град Фере. Ето потресаващият разказ на очевидеца на събитието Мавер Калоянов: „Когато народът се беше събрал при казармите (в гр. Дедеагач – б.м. Г.Я.) на 23 септември и когато башибозуците го подбраха да го карат с бой дигна се такъв сърцераздирателен общ вик на многохиялния народ, че цял Дедеагач потрепера, целият град стана на крак; камък да беше човек, не можеше да не проплаче.“

Ето това, съвременни Кирякстефчовци и Рачкопръдлевци, се нарича етническо прочистване и то извършено през XX век! (Рачко Пръдлѐто, герой от романа „Под игото“ на Иван Вазов, доносник на турския конак). Това не е „далечна история“, не е „въпрос на други нации“.

Страшна участ сполетява тракийските бежанци от 23 септември до 4 октомври 1913 г. по пътя им от Дедеагач до село Ятажик (Маджарово), наречен от Л. Милетич „кървавият

път“. Големите жертви на насилието са децата. Но и при тези тежки условия сме свидетели на примери на солидарност и взаимопомощ, особено при преминаването на река Арда. Митре Стаматов Аркумарев от четата на Маджаров разказва на акад. Милетич: „Тази цялата нощ (на 4 септември 1913 г. – бел. Г.Я.) на гърб прекарвахме децата (през р. Арда); аз сам пренесох 27 деца.“

Солидарността между някогашните тракийски българи се съхранява и през периода 1919 – 1925 г. и в по-късни времена. В спомените си д-р К. Бакърджиев разказва следното за известния тракийски деятел Георги Сапунаров (чието име носи тракийското дружество в град Хасково): „Широка душа носеше. Живееше за другите... Когато някой беше в затруднено положение обичаше да казва: „Дайте де го подпрем тоя тракиец.“ Тази солидарност и човешчина е характерна и за други потомци на тракийските българи. През последните десетилетия в речника ни навлязоха купешки думи, като „толерантност“, „коректност“ и т.н. Но като че ли човечността се позагуби.

ИЗОСТРЕНО ЧУВСТВО ЗА
НАЦИОНАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ.

Обстоятелството, че тракийските българи са живеели на границите с други държави и народи изостря тяхното чувство за национална идентичност. За да отстоят националната си принадлежност, през XX век българи от Беломорска Тракия бягат на три пъти към „Стара“ България и три пъти се връщат по родните места.

Първият път бягат по време на т.нар. Гюмюрджинска автономна република (август – октомври 1913 г.). Високата

• Диомитър Стаматов-Терзията

порта се опитва да представи автономното управление като „независимо народно революционно движение“. Но в действителност, както убедително доказва проф. Стайко Трифонов, то е подготвено от агентите на младотурския комитет в Цариград. Самият министър на вътрешните работи Джемал бей по-късно се хвалел, че бил „създател на това движение“. Командният състав на въоръжените сили на автономното образование се състояло главно от турски офицери (както е видно от книгата на турския историк Ахмет Айдынлъ). Както вече споменахме, командир на въоръжените сили е майор Сюлейман Аскери бей, генералшабен офицер, участник в Триполитанската война и близък на един от младотурските водачи – Енвер бей. Гюмюрджинското автономно образование „просъществува само два месеца, но те бяха напълно достатъчно за разорението на българското население и кървава разправа с него“.

От 23 септември до 4 октомври 1913 г. десетки хиляди българи бягат в „старите“ предели на Царство България. След 8 октомври с.г., когато българските войски се завръщат в Беломорска Тракия, на осънване на Букурещкия (18 август 1913 г.) и на Цариградския (29 септември 1913 г.) мирен договор, бежанците се завръщат по родните си места.

Вторият път западнотракийските българското население бяга по време на гръцкото управление (май 1920–1924 г.). През тези години българите са подложени на натиск. В спомените си войводата Стайко Запартов свидетелства: „Насила заставяха българите да подписват декларации, че стават гърци.“ А според изследването на Анастас Разбойников, „близо 25 хил. българи от Западна Тракия са били изпратени на заточение“. При тези обстоятелства изходът е един – преселване в България. Още през 1919 г. в Ньой е подписана конвенция между България и

Гърция за доброволно изселване на малцинствата. Костадин Гунчев, фотодокументалиста на Беломорска Тракия, в своите спомени споделя: „... гърците почнаха да дават паспорти за изселване за България и аз реших да искам паспорт, да се изселя. Който не е оставал под робство нищо не знае! Много е тежко под робство. Идвало е момент да казвам: Нищо да немам, в България да съм, при народа си!“ През пролетта и лятото на 1924 г. се изселват и последните остатъци от българите християни от Западна Тракия.

За трети път тракийските българи се връщат в Беломорска Тракия по време на Втората световна война, когато тя е временно дадена от Германия за администриране от властите в София. Баща ми дълго време се въздържал семейството ни да замине, тъй като не е вярвал, че нацистите ще спечелят войната със Съветска Русия. Накрая отстъпва пред увещанията на роднини и съседи и се заселва в село Куштепе, община Шапчи. Неговите опасения се оказали основателни – през есента на 1944 г. той и семейството му, както и хиляди други тракийски българи, напускат за трети път родната земя.

Продължава в следващия брой

ДИАЛОГЪТ НА ТРИ МОРЕТА — РЕАЛНОСТ И ПОЖЕЛАНИЯ

ЕВА АСЕНОВА

На кръгла маса бяха обсъдени „Международната обстановка и сътрудничество в акваториите на Черно, Средиземно и Балтийско море — правни, икономически и екологични аспекти“. Дискусията за Черноморския, Балтийския и Средиземноморския регион бяха с акценти върху състоянието на междудържавните отношения, прилагането на международните норми, преодоляване на политическите предизвикателства и рискове, както и осигуряване на енергийна сигурност, реализиране на макрорегионално сътрудничество и политика на сближаване. Интересът към тази огромна част от територията на ЕС нараства непрекъснато, каза за ДУМА Маруся Любчева, създателка на Черноморски институт — организация, която работи вече 10 години.

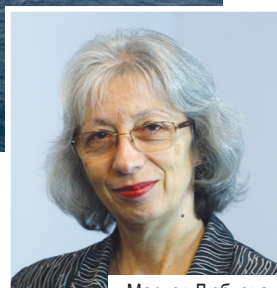
Кръглата маса, проведена на 5–7 юни 2019 г. в София, постави акцент върху насърчаването на конструктивния диалог и на устойчивите форми и структури за равнопоставено и обективно обсъждане на най-острите съществуващи и нововъзникващи проблеми и предостави възможност на политици, експерти, учени и представители на граждански структури да изразят своите позиции и да предложат възможни решения. Макар да имат различна история и характеристики и да са изправени пред различни предизвикателства — териториални, икономически, социални, екологични,

морските региони, гранични за ЕС

се нуждаят от специфични решения. Европейското териториално сътрудничество надхвърля националните граници и развива потенциала на различните територии. Морската свързаност в ЕС ще определи не само успеха на синята икономика в отделните морски страни, тя ще допринесе за съхраняване и ефективно използване на морските ресурси, ускоряване на синия растеж и устойчивото развитие, както и изследователско сътрудничество. Това е политика, базирана на нови подходи и концепции за ролята на ЕС в новата обстановка, свързана с очакванията на милиони европейски граждани. Черноморският, Балтийският и Средиземноморският регион се нуждаят от политика на признаване териториалното разнообразие в Европа, гъвкавост и синергии между различните равнища на управление.

Целта на дискусията бе да акцентира върху състоянието на междудържавните отношения, прилагането на международните норми и възможностите за реализиране на сътрудничество за преодоляване на политическите предизвикателства и рискове, които рефлектират

Политиките в тази безбрежна област трябва да отговарят на очакванията на милиони европейски граждани

■ Маруся Любчева

върху икономическото и социалното развитие; да потърси практическите стъпки в решаването на съществуващи конфликти, намаляване на ескалацията на напрежение и повишаване на сигурността чрез прилагане на стратегически партньорства на макрорегионално равнище, включително за обезпечаване на енергийна сигурност; да подкрепи усилията за съхраняване и ефективно използване на морските ресурси чрез прилагането на интегриран мениджмънт на морската екосистема, който гарантира ускоряване на синия растеж и устойчивото развитие чрез сътрудничеството в изследователската зона, което води до смекчаване на последиците от климатичните промени и повишава екологичната сигурност.

Неведнъж в хода на дискусията бе очертано значението на Балтийския, Средиземноморския и Черноморския регион за по-нататъшното развитие на Европейския съюз и за повишаване на резултатността на политиките, които ще бъдат прилагани в изменящите се политически и социално-икономически реално-

сти на XXI век.

Обърнато бе внимание на прилагането на международните конвенции и договори при осъществяване на всякакви дейности в моретата и крайбрежните зони, както и на специфичните решения за преодоляване на дълго съществуващите „замразени“ и възможните нови конфликти поради тяхното сериозно влияние върху цялостното състояние и бъдещото развитие на отношенията в Европа.

Участниците отправиха

призив към всички държави

граничещи с Балтийско, Средиземно и Черно море, да спазват утвърдените принципи и норми на международното право с оглед на запазването на мира, международния ред, взаимното доверие и съвместната сигурност в акваторията на тези морета и прилежащите им територии.

Отбелязано бе определящото значение на свързаността в ЕС, на важната роля на Балтийско, Средиземно и Черно море за укрепване и

стабилизиране на енергийната сигурност на европейските страни и на влиянието на енергийните коридори и различните видове морски индустрии и дейности върху екологичната сигурност в тези морски ширини.

Експертният характер на обсъжданата на кръглата маса се допълни от очертаваните зони за изява и действия на гражданския сектор,

който има важна роля във всеки сериозен процес, особено при формиране на стратегическите подходи и политиките на ЕС в новите реалности след последните избори за Европейския парламент.

Участниците определиха изграждането на културни и икономически коридори между Балтийския, Средиземноморския и Черноморския регион като сериозна предпоставка за развитието на алтернативни подходи и политики от институциите на ЕС. За да има намаляване на напрежението, повишаване на взаимното доверие и съвместната европейска сигурност и сътрудничество във всички секторни области, които могат да съдействат за по-голяма свързаност между народите и за укрепване на основите на мира и просперитета на страните в тези морски региони.

Посланията на участниците

в дискусията подчертаха необходимостта от запазване и природо-съобразно използване на моретата и морските ресурси за устойчиво развитие чрез стриктно прилагане на международните конвенции и механизми за постигане на разбирателство, взаимно доверие и колективна сигурност. Сред посланията се откриха и създаване на среда за балансирано развитие на морските територии чрез прилагане на интегрирано управление на морската екосистема от националните и регионалните власти, както и на европейско равнище; разработване на регионални инициативи и стратегически планове чрез прилагане на модела за планиране и управление „от долу на горе“ и използване на вече изградения опит и европейските инициативи за реализиране на „син растеж“; ангажиране на политическа и финансова подкрепа от компетентните европейски, макрорегионални и други инвестиционни институции; създаване на „група от старши експерти“ за координиране на усилията за ефективно използване на териториалното разнообразие и биоресурсите, с участието на всички заинтересовани страни от Балтийския, Средиземноморския и Черноморския регион; запазване на културната идентичност на народите във всички морски региони на Европа; спазване на утвърдените принципи и норми на международното право, включително ограниченията върху присъствието на чужди военни кораби в Черно море; своевременно разрешаване на спорове, свързани с морски инциденти или военни конфликти между морски регионални страни чрез добронамерен диалог и преговори за намиране на справедливи и трайни решения, и др.

Участниците в кръглата маса посрещнаха с одобрение приемането на 21 май 2019 г. от министрите на седем черноморски страни в Букурещ на Общ дневен ред за Черно море в изпълнение на изразената в Бургаската министерска декларация от 31 май 2018 г. решимост на тези страни да разработят — със съдействието на Европейската комисия, съвместен документ. Целта е чрез него регионалното сътрудничество в Черноморския регион да се доближи организационно до опита, натрупан в приложение на съществуващите стратегии и политики на ЕС за макрорегионално сътрудничество в Адриатически-Ионийския, Алпийския, Балтийския и Дунавския макрорегион. (в., ДУМА “)

ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ

ЕСЕТО ПОБЕДИТЕЛ

ЖАЛБА

Чедо, от Узункьопрю съм, от там идват моите корени. Питах ме защо сме в Текира. Ами тя, нашата, е дълга за разправяне. Ето на, очите ми се напълниха. Тъжна, жаловита е нашата история.

Знаеш ли що е война? Не, естествено. И дано, дай Бог, никога да не узнаеш. Това е унищожение, смърт, ненаказаност, престъпления, незначителни гробове и много, много черни забравки, с мокри краища от майчини и невестински сълзи. Такова нечовешко и страшно име носи войната. Тя всява ужас, болка, страдание, носи жестокост. Не пешки, а хора застават срещу хора и загиват невинни деца, жени, мъже, умират майки, бащи, синове – жертви на едно Безумие.

Ох, пак се разплаках! Не ме гледай присмехулно. И мъжете плачат.

Спомних си за бягството от моето родно място, от моето Узункьопрю – най-хубавото кътче в сърцето ми. Ненагледно място. Не че тук, в Текира ми е зле, ама чуй я народната мъдрост, която аз съм чувал от дедите си и прадедите си – КОЕ КЪДЯ СЕ ОКУЧИЛО,

ТАМ СЕ НАУЧИЛО.

Осмисли ли я?

Я сега да научиш и нещо ново! Да знаеш, че най-дългият каменен мост в света, строен преди пет века, все още действащ, и на който никога не е правен ремонт, е в моето Узункьопрю. То затова и градът ни се казва така – мост на турски е кьопрю, куприя на нашенски. Местни жители разказват легенда колко трудно е издигнат мостът. Строили го трима братя. Камъните се носили на ръце. Жените им също идвали на строежа. Но станало така, че след тежък труд братята полагали основите вечерта, а сутринта те се загубвали. Най-големият брат казал: „Нужна е жертва, ще дадем курбан. Това ще е жената, която първа дойде на моста“. На сутринта сякаш станало чудо – основите за първи път си били на мястото. А трите жени на братята дошли усмихнати заедно, хванати за ръце.

Ех, младост!

В годините назад, в Узункьопрю живеехме немалко българи. Бяхме 183 български семейства с 1011 души. В сговор, разбира-

телство се нижеше животът. Дойдоха обаче войните и преобърнаха съдбите ни. Ето затова ти наговорих ония страшни истини за лицето на войната.

Отвори се първо Балканската. Как да е, преживяхме я някак си. Ама дойде и Междусъюзническото мурабе. Ами сега – започна се една мътна и кървава. То не бяха грабежи, то не бяха убийства. За една нощ натоварихме волската кола с бакрените съдове, облякохме на гърбовете си по няколко ката дрехи, постояхме на прага, с насълзени очи за сбогом и... към майка България. Писано ни било там да търсим късмета си. Жената водеше воловете, а на гърба ѝ, в цедилката скимтеше най – малката ни рожба. Аз, на червен кон, като светията, на когото съм кръстен – свети Димитър Солунски Мироточиви, ги охранявах от страни, за да не ги бастеше някой.

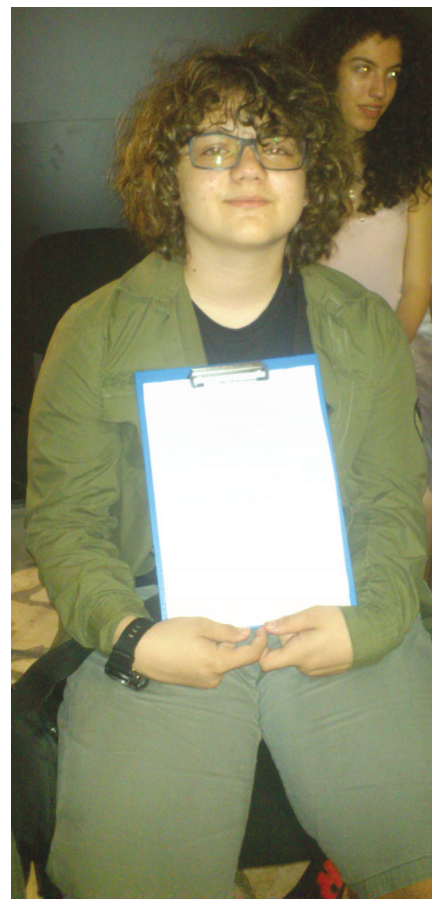
Следвах указанията на моя баща и вървахме, вървахме, докато не стигнахме до бистри буйни извори. Така ми поръча той – край вода да се заселим, че:

– Водата – ми каза той – Димитре, е извор на живот и берекет.

Та така се озовахме в Текира, днес Триводици му викат, Пловдивско. Тук пуснахме нови корени, та и до днес. Да знаеш, да помниш и предаваш на деца и внуци нашата семейна история.

Помни: Дърво без корени няма и човек без минало – няма бъдеще! Заклевам те, като пораснеш и надвиеш на масрафа си, отиди в моето Узункьопрю, качи се на моста, разходи се и пей с цяло гърло, а аз отгоре ще те гледам и ще ти се радвам. А ако зародим се, не се чуди – моите сълзи са.

Йордан Игнатов,
ученик в седми клас

ТРАКИЙСКОТО ДРУЖЕСТВО В СВИЛЕНГРАД (1920–1934)

КОСТА ЛЬОНДЕВ

(Продължава от миналия брой)

В края на годината – на 27 декември 1928 г. бе свикана околийска младежка конференция, на която идват представители на тракийските младежки дружества от Хасково и Харманли. Тя протича при следния ред: първо, панихида в църквата „Св. Троица“ за починалите борци за свободата на Тракия; следва манифестация със знамена и плакати по главната улица до пазарния площад и оттам – до читалищния салон, където пред гражданството речи държат Г. Хълчев, председател на Тракийския младежки съюз в България и членът на настоятелството Ив. Димитров, в които заклеят злочастния Ангорски договор. Вечерта младежите от театралната трупа представят пред гражданството и гостите пиесата „Открадната“ с изпълнители: Славей Атанасов, Ив. Анаасов, Ат. Станкушев, Б. Рашкова, Славка Испирова, Ст. Армутлиев и др. Няколко дни по-късно пиесата се представя и в с. Пашакьой (Генералово), а в с. Щит (Юскюдар) тракийското дружество организира събрание с оратор Г. Хълчев, който говори за оземляването и настаняването на тракийските бежанци, за облигациите на ликвидирани имоти в Западна Тракия и против Ангорския договор.

Червеният кръст, с помощта на свиленградската община и САЩ откриват в града обзаведена кухня за безплатен обяд за 250 деца на бедни родители.

Към края на 1928 г. бежанците в Свиленград са вече 530 семейства (78 от Източна и 452 от Западна Тракия) с 2364 д.

На 6 октомври 1929 г. във Варна се открива Четиринатият конгрес на Тракийската организация, който остро заклежда клаузите на Ньойския договор от 27 ноември 1919 г. и заявява, че е необходима ревизията му за завръщане на бежанците по родните им огнища.

На конгреса свиленградското дружество е представено от внушителна група делегати: от Свиленград – Георги Качиков и Коста Димитров, от с. Михалич – Атанас Вълков, от с. Пашакьой (Генералово) – Янко Костов, Г. Кедиков, от с. Евджелери (Р. гора) – Коста Белчев, от с. Веран Теке (Кап. Андреево) – Димитър Панайотов, Андрей Георгиев, от с. Хаскьой (Сладун) – Ташо Христов, от с. Фикел (Маточина) – Христо Шигулов, от с. Ения (Младиново) – Стою Иванов, от с. Кочаш – Михаил Георгиев, от с. Пашамахле (Пашово) – Райко Палагачев, от с. Коджаапли (Васково) – Коста Георгиев, от с. Юскюдар (Щит) – Димо Петков. За член на секретариата на конгреса е избран Г. Качиков.

В раздела „Организационна дейност“ се отчита, че дружествата в селата Любимец, Еше-

бегли, Керечлик от Свиленградска околия не са били редовни в превеждането на вноските си към ВИК. Новообразувани са дружествата в селата Адачала (Бориславци) и Ятаджик (Маджарово). Приветствие към конгреса поднася Тодор Петков от Свиленград, окръжен училищен инспектор, който изтъква, че чрез учения процес младежта трябва да се възпитава да мисли и работи за освобождаване на поробените българи в резултат на Ньойския договор от 1919 г.

Голяма загуба за тракийското движение е смъртта на Яни Иванов – член на ВИК и председател на свиленградското тракийско културно-благотворително дружество „Тракия“. В доклада се посочва, че „на 14 март 1929 г. при изпълнение на служебния си дълг като председател на свиленградското дружество, бе нападен и малтретиран от една разсвирепяла тълпа наши бежанци от с. Чирмен при разпределянето на дрехи, получени като помощ за бежанците от САЩ. Неможейки да претърпи този позор, Яни Иванов посяга на живота си, гръмвайки се със собствения си пистолет и почина, като остави многобройно семейство (четирима синове и две дъщери). Заслугите на Яни Иванов към организацията са извънредно големи. Рядко има между нас други, които със своята опитност и енергия да са допринесли толкова много, както той. Големият авторитет на Свиленградското дружество се дължи, може да се каже, в голяма част на Яни Иванов“. Свиленградският делегат и секретар на конгреса Г. Качиков предлага на семейството на Яни Иванов да се отпусне парична помощ, което конгресът приема. Тракийските бежанци и цялото гражданство на Свиленград му организират всенародно погребение.

За пропагандирането на тракийската кауза, в страната през годината се устройват множество събрания. Свиленград и околията са посетени от К. Георгиев, председател на ВИК, Димитър Попниколов, Димитър Маджаров и местния деец и член на ВИК Г. Василев, които говорят на публични събрания, посетени масово от гражданите.

По случай Деня на Тракия – 26 март, в дружествената каса постъпват дарения от 7 223 лв., събрани от членовете на тракийските дружества в околията.

Важно събитие в живота на Тракийската организация през 1929 г. е учредяването на фонд „Тракийско дело“. На събрание, проведено в Пловдив на 17-18 ноември, от присъстващите 67 души петима са от Свиленградска околия, като представител на свиленградското дружество Димитър Дяков, родом от Башклисе, е избран за секре-

тар на фонда. Средствата му за кратко време достигат 4 млн. лв. в облигации и пари, от които най-много се отделят за издръжката на Тракийския научен институт, за благотворителни цели и за Тракийския младежки съюз.

През 1931 г. прокудените от с. Башклисе (Голяма църква) бежанци, заселени в Свиленград, създават своя тракийски фонд „Башклисе“. Средствата му се състоят от 2 563 500 лв. в облигации от българския бежански заем и 210 515 лв. в брой, всички добити от ликвидацията на селския чифлик „Топчиолу“ в с. Башклисе, Димотишка околия. От неговите приходи се отделят 50 % за построяването на „Тра-

■ Протестен митинг в Свиленград

кийски дом“ в София, 25% – за подпомагане на нуждаещите се бедни селяни, болни, вдовици, сираци, ученици и студенти. Отпусната е помощ по 3000 лв. и на Дружеството за защита на децата, с. Щит, 25 % за увеличаване на основния капитал. Така, главно с помощта на фонда „Башклисе“ и други дарения на тракийци, през 1932 г. е закупен апартаментът на ул. „Стефан Караджа“ № 7 в София. С неговите средства е закупена и част от сградата на братя Старирадеви за клуб на Свиленградското тракийско дружество „Тракия“.

В края на 20-те години на миналия век активно работи и КСТ, чийто председател в периода 1927-1929 г. е Георги Василев. За засилване на неговата дейност в новите условия, на 1 септември 1929 г. е свикан конгрес в Пловдив. От Свиленград присъстват Сп. Добрев и Иван Димитров. 53-мата делегати изслушват и приемат доклада за отчетния период на председателя на старото Управително тяло Г. Василев. След много спорове дали организацията да престане да съществува, или да продължи да действа, надделява второто становище, но в условията на нелегалност. За председател е избран Димитър Маджаров, а за подпредседател – К. Георгиев, който е председател на ВИК. Две години по-късно, през 1931 г. К. Георгиев застава начело на КСТ, т.е., той става ръководител и на легалната, и на нелегалната организация, които оглавява до смъртта си през 1932 г. След него за председател на КСТ отново е избран Георги Василев. На заседанието на КСТ във Варна, от 7 октомври 1929 г., се

утвърждава разпределително на районите на КСТ и съответните пунктови началници. Един от десетте е Свиленградският район с районен пунктови началник Иван Хус (Г. Василев). КСТ просъществува до 19 май 1934 година, след което се саморазпуска.

КСТ изиграва положителна роля в живота на Тракийската организация – защитава социалните интереси на тракийските бежанци, подпомага ги морално и материално, осигурява над 4 000 000 лв. за фонд „Тракийско дело“ и др.

Особено се активизира дейността на младежкото тракийско дружество „Христо Ботев“ в града.

„Тракия“ Д. Нашев, който с хубави думи обрисова Одринската епопея. На другия ден честването продължи с отслужване на панихида в църквата „Св. Троица“, където началникът на 13-ти пограничен участък полк. Тъпанаров произнесе патриотична реч. Следобед, въпреки лошото време, директорът на гимназията Бл. Златарев, който е председател на читалище „Просвета“, разреши безплатно младите да ползват салона на гимназията и ученическата музика. Веселието продължи след полунощ.

Активна работа извършват и тракийските младежки дружества в селата. В с. Юскюдар (Щит) учителите П. Арьшев (главен учител) и Д. Петков откриват вечерни курсове от 1 декември 1930 г. по практическа геометрия, български език, гражданско учение и хигиена, с което допринасят за просветното издигане на младежите. Те организират учителите в подготовката и изнасянето на пиесата „Жив е той, жив е!“.

Младежите от с. Михалич Д. Стефанов, В. Ангелов и Ст. Колев, от името на всички неграмотни младежи от селото, изказват благодарност на учителя Петър Колев, че през зимните месеци е организиран вечерно училище и научава неграмотните младежи да четат и пишат.

Пак в с. Юскюдар на 17 май 1931 г. се организира голямо тържество по случай осветяването на младежкото знаме. В селото пристига голяма група ученици от Свиленградската гимназия начело с директора Благой Златарев с ученическата духовна музика. Пристигат младежки групи от Свиленград и селата, от Тополовград и Харманли. От София идва и председателят на ЦК на ТМС Г. Хълчев. Присъства и околийският управител Дуплев. Свещеници извършват панихида и осветяват знамето от хубав копринен плат. Г. Хълчев поздравява младежите с пламенна реч. Същото прави и Д. Нашев, председател на свиленградското тракийско дружество. Голям принос за добрата организация на мероприятията имат учителите П. Абрашеви и Хр. Петков и госпожица Велева.

На Седмия конгрес на ТМС в Стара Загора, проведен на 1 септември 1931 г., в ръководството на конгреса е избран Д. Янев, а в контролната комисия – Михаил Манолов, и двамата от Свиленградското младежко дружество. Делегат на конгреса е и Стамо Армутлиев.

На 20 ноември с. г. в салона на прогимназията се провежда общо отчетно-изборно събрание на младежкото дружество. Реч държи Стамо Армутлиев, който говори за значението на

току-що отминалия конгрес за по-нататъшното развитие на тракийското младежко движение. Избрано е ново ръководство: Стамо Армутлиев – председател (избран с 28 гласа), Димитър Янев – подпредседател (получил 29 гласа), Славка Испирова – касиер (26 гласа), Костадин Малеев – секретар (27 гласа), а за съветници – Надя Нашева, Иванка Дълголетова, Г. Арнаутов.

Последният, Осемнадесети конгрес на Тракийската организация, се провежда на 29-31 октомври 1933 г. в София. В неговата работа като делегати от свиленградското тракийско дружество участват Г. Василев, Д. Нашев и С. Лазаров, който от 1931 г. е назначен за организатор на ВИК за Южна България. Тази длъжност той изпълнява до 1936 г.

През лятото на 1933 г. по покана на ВИК, пограничните райони с Турция и Гърция, предимно Ивайловградски и Свиленградска околии, са посетени от баронеса d'Абсек от Световния черковен комитет с цел да се ангажира общественото мнение в Европа с проблемите на тракийските бежанци.

Превратът на 19 май 1934 г., извършен от Военния съюз и Политическия кръг „Звено“, забранява политическите партии и обществения организации. Представа да функционира и Комитетът за свобода на Тракия (КСТ), а от началото на 1936 г. и Върховния изпълнителен комитет на тракийската организация. Постепенно затихва дейността и на стотиците тракийски дружества в страната.

Извори:

Архиви:

ЦДА на РБ, ф. 637К, оп. 1; ф. 1941 оп. 1, ф. 252, оп. 1

НБКМ- БИА, ф. 641; ф. 192; ф. 189

НА на БАН, ф. XVIII, Тракийска сбирка

ОДА – Хасково, ф. 656К, оп. 1; ф. 52К

Печат:

В. Тракия, 1921-1930

В. Завет, 1925-1935

В. Младежка искра, 1926-1929

В. Тракийска трибуна, 1932

Подбрана литература:

История на България.

(Колектив). 1981.

Разбойников, А. Миналото на Свиленград. История на града до 1913 г. София, 1990.

Л. Милетич, „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“

Филчев, И. Тракийският въпрос и тракийското движение в България. София, 2007.

Трифонов, С. Българското национално-освободително движение в Тракия 1919 – 1934. София, 1988.

Узунова, К. История на Свиленград 1912-1944. (Градът на коприната). Свиленград, 2012.

Лазаров, С. Слово за следовници. Дупница, 2007.

Кашеров, Ж. Орлите на Свиленград. 1982.

Браянов, Т. Фонд „Тракийско дело“ (1929-1959). София, 2000.

Попчев, З. Войводата Димитър Маджаров. Хасково, 2010.

ТРАКИЙЦИ ПОЗДРАВЯВАТ ОТЕЦ ЧАКЪРЪК, ВЪЛЧЕВ И ВЕЛИНОВ

Българският свещеник в град Одрин – Александър Чакърък от църквата „Свети Георги“, бе удостоен с орден „Св. прпмчк. Игнатий Старозагорски I степен“. Отличieto се връчва за неговото ревностно изпълнение на духовните му задължения и за особени заслуги към БПЦ. Това става по решение на Епархийския съвет на Старозагорската Света митрополия от 7 май 2019 г.

За особени заслуги към БПЦ с орден „Св. апостол Карл“ – I-ва степен са отличени Васил Вълчев, генерален консул на Република България в Одрин, и Емил Велинов, директор на Дирекция „Вероизповедания“ при Министерски съвет.

На тържествено заседание на Епархийския съвет,

проведено на 3 юни 2019 г., Васил Вълчев и Емил Велинов получиха отличията си от Старозагорския митрополит Киприан, който е член на ЦР на СТДБ.

Поздравление до наградните е изпратено от тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и читалище „Тракия“ в Хасково.

Ръководството на Съюза на тракийските дружества в България поздравя-

ва наградните с високите отличия и поднася благодарност за тяхната родолюбива дейност и всеотдайност към тракийската кауза, към традициите и вярата!

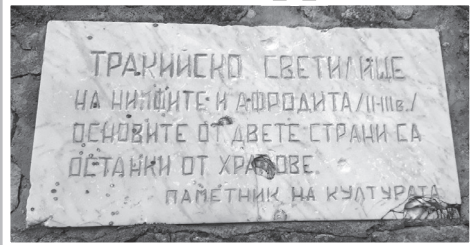
ТРАКИЙЦИ ОТ ХАСКОВО ПОЧИТАТ СПАСОВДЕН

Тракийци от Хасково почетоха празника Спасовден. Те организираха посещение на Тракийското светилище „Нимфите“

край село Каснаково – община Димитровград. Недялка Демирева – ръководителка на фолклорна група „Тракийска дъга“ раз-

каза много увлекателно за празника Спасовден и неговото място в бита и културата на тракийските българи.

ВЪВ ВАРНА ЩЕ ИМА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА ПЕТКО ВОЙВОДА

Научният секретар на Тракийския научен институт д-р Ваня Стоянова се среща във Варна с представители на филиала на Тракийския научен институт в морската ни столица, град, с който легендарният капитан Петко войвода свързва житейската си съдба. Както е известно филиалът бе създаден през миналата година и към неговото учредяване имаше много голям интерес. Ръководител на филиала е доц. Геновева Михова, известна със своите изследвания на демографията на тракийските българи.

Срещата бе посветена на предстоящите прояви, които организира Варненският филиал, сред които е и научна конференция, посветена на 175 години от рождението на Капитан Петко войвода.

ТРАКИЙСКИ СЪБОР КРАЙ ХАЙДУШКИЯ МОНАСТИР

На християнските празници Петдесетница и Свети Дух се проведе традиционният двудневен народен събор край Хайдушкия манастир „Св. Троица“. Съборът се организира от Община Тополовград, Сливенската митрополия, читалище „Св. св. Кирил и Методий“ и тракийското дружество в Тополовград. В надпяването и надсвирването на събора участваха местни състави и формации от Югоизточна Тракия. Изпълненията се оценяваха от жури с председател Николай Ников, професор по музикално и танцово изкуство и народния певец Стоян Варналиев. С най-голямата награда се удостоен съставът за автентични тракийски песни „Капитан Петко войвода“ към читалище „Родопски фар 1938“ с ръководител Георги Бояджиев.

Много хора присъстваха на Светата божествена литургия в манастирския храм, влязоха в скривалището под олтара, научиха за историята на манастира и връзката му с имената на легендарните Индже и Кара Кольо. Заудно с фолклорния фестивал се проведеха и състезания по борба.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ поздравяват рождениците на Съюза през месец юли:

Стоян Райчевски – София 1 юли 1944 г.
Михаил Вълков – Ямбол 5 юли 1953 г.
Татяна Атанасова – Павликени 5 юли 1961 г.
Златка Чолакова – Хасково 8 юли 1961 г.
Тоню Тонев – Средец 11 юли 1950 г.
А-р Юлия Григорова – София 16 юли 1963 г.
Недялка Тенева – с. Осеново 18 юли 1968 г.
Маруся Любчева – Бургас 20 юли 1949 г.
Маргарит Петров – Харманли 25 юли 1955 г.
Иван Стамболиев – София 25 юли 1948 г.
Златка Стайкова – София 26 юли 1942 г.
Верка Секулова – София 27 юли 1942 г.
Златка Стайкова – София 26 юли 1942 г.
Цанко Атанасов – Стара Загора 28 юли 1977 г.

НА СЪБОРА „РОЖЕН“ – КОНКУРС ЗА АВТЕНТИЧНА НОСИЯ

Съборът на народното творчество и животновъдството „Рожен“ тази година ще се състои от 19 до 21 юли. За първи път на събора ще се проведе конкурс за автентична женска, мъжка и детска носия и атрактивното ѝ представяне. Кон-

курсът ще се състои на втория ден на събора (20 юли – събота), и в него могат да се включат всички, дошли на събора.

Българската народна носия е възприемана като семейна и родова реликва, която носи, пази и предава добродетелите

на родствената група. Затова всеки участник ще трябва сам да представи носията си – години, етнографска област или от кой край е, кога и от кого е носена, в рамките на 3 минути.

Красотата и неповторимостта на традиционните народни

облекла, на бродериите, на багрите и накитите, ще бъдат професионално и експертно оценявани.

Победителите в надпреварата ще получат парични награди и лична, професионална фотосерия със своята носия, за

да запазят спомена за преживяното и за потомците си.

Надяваме се, че богатството на носите от Източна и Западна Тракия и от Мала Азия трябва да бъдат показани на конкурса за автентично българска носия.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Иван ГАЙДАРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Богородична стъпка лекува и пречиства

МАТЕЙ БОНЕВ

Като място за поклонение, лечение и пречистване на духа божествената скала в местността „Богородична стъпка“ в курорта Старозагорски минерални бани е известна още от незапомнени времена. Според преданието, по времето на древния Рим, когато регионът е бил видна провинция, римски воители измъчвали ревностен християнин. Света Богородица се трогнала от вярата на мъченика и му и се притекла на помощ. Спуснала се като мълния с младежца на ръце върху римския легион и го отървала. Там, където стъпила върху скалата, се образувала вдлъбнатина, колкото човешка стъпка.

В нея отдолу започнала да извира вода, чиста като сълзите на Божията майка.

Някои от ранените воители промили с изворната вода раните си, които тутакси зараснали. Според легендата по-късно, убедили се в силата на християнството, и от

ред миряните са най-силни в деня на нейния празник – Голяма Богородица, 15 август.

В началото на демократичните промени един свят старец като софийския дядо Добри – старозагорецът бай Нейчо, с вяра и богоугодна упоритост, превръща Богородична стъпка в свято място за поклонение пред Божията майка.

Върху самата скала от незапомнени времена са изсечени образите на Исус Христос и Света Богородица.

„По времето на социализма бяха намащали с червено-кафява боя изображенията, за да не се виждат, и първото нещо, което започнахме да правим с баща ми, е да премахнем тази боя“, припомня си началото на облагородяването на святото място синът на покойния бай Нейчо Петко. С много усилия успели да изчистят образа на Христос, но ликът на Светата Майка и сега все още не се вижда много добре. Бай Нейчо съвсем сериозно смятал, че е посочен от Света Богородица, да

средства за иконописста в малкия божи дом.

„Всичко на ръка и на гръб се носеше чак от долу до скалата – вода, цимент, пясък, желязо, тухли“, припомня трудния градеж Петко. Нищо обаче не можело да прекърши баща му, който приближавал 75 години. Когато ударили бетонната плоча на котла нула, нещата потръгнали. Много хора, и местни, и старозагорци, се включили и започнали да помагат – с материали, с труд, с пари. На 23 септември 2003 г. параклисът „Рождество Богородично“ бил осветен. Бай Нейчо бил на седмото небе от радост. Всеки ден бил около новия Божи храм и продължил да облагородява святото място – правел пътеки, оформял градинки. Успял да убеди тогавашният областен управител на Стара Загора Мария Нейкова, да трасира черен път до Богородична стъпка за улеснение на поклонниците.

Оттогава потокът от вярващи и страдащи е целогодишен. „В събота и неделя са винаги има поне няколкостотин човека, а в празничните дни – още повече“, свидетелства Петко Нейчев. В първите години поклонниците оставяли парчета от дрехи, носни кърпи, всякакви вещи по храсти и дръвчета наоколо, вярвайки че така ще оставят и болестите и страданията, които ги мъчат. В последните години обаче този, според църквата, езически обичай е поизоставен. Поклонниците искрено се подлагат и на едно друго изпитание. Встрани от стъпката на Божията майка има една тясна цепнатина в скалата, около половин метър.

Според поверието, който успее да се промуши през този процеп, ще остави тук прегрешенията си.

Няма никакво съмнение, че Божията майка е помогнала на много искрено вярващи поклонници, идващи от всички краища на страната и от чужбина. „Приживе баща ми беше събрал няколко тетрадки с историите на благодарни хора,

дошъл на място да се убеди в божествената сила на Богородична стъпка. „Копайте, сигурно е, че ще откриете обителта“, рекъл убеден гъркът. Предположението му било потвърдено неведнъж и от десетки наши ясновидци. Според учени пък тук имало много силно енергийно поле. Петко припомня, че на 20 м от скалата е бил открит каменен саркофаг. От него се виждало само едно парченце, всичко било затрупано.

Няма как така нареченият саркофаг да попадне случайно до скалата и да стои с векове, до ден днешен.

Според мен, това не е саркофаг, както казват археолозите, а е жертвеник още от времето на траките, смята синът на бай Нейчо. Преди години с баща си били тол-

кова ентусиазирани да открият тайнствения скален манастир, че започнали да копаят. За 2-3 дни стигнали метър, метър и нещо, но се отказали обезсърчени, защото с кирка и лопата нищо не можело да се направи.

„Богородична стъпка е жив пример как са възниквали и възникват храмовете и манастирите“, казва и старозагорският свещеник, отец Йордан Георгиев. От първия ден той подкрепя и окриля ентусиазма на бай Нейчо и неговия син да направят известно святото място. Отецът е убеден, дори да не се открие хипотетичния скален манастир, след време тук ще израстне цял манастирски комплекс, посветен на Св. Богородица.

Вестник „Стандарт“

благодарност римляните приели новата вяра. Оттогава местността се превърнала в свято място за поклонение, а хората я нарекли Богородична стъпка. Дори и в най-големи горещини, тази вдлъбнатина, която Богородица оставила върху скалата, винаги е пълна с вода. Според много свидетелства тази свята вода има изцелително и възшебно действие. Изцелението и благодарат на Божията майка, спо-

строи манастир. Синът му го убедил, че това е невъзможно, но параклис спокойно могат да вдигнат. Тръгнал по инстанциите бай Нейчо, но след като разбрал, че няма да получи разрешително за строеж, започнал да строи Божи храм на своя глава. Архитектурният проект дарил старозагорският арх. Веселин Берков.

Той е сред най-щедрите ктитори и по-късно при осигуряване на

още пазя една от тях“, казва Петко Нейчев. Според местните хора и кметът на Старозагорските минерални бани Станев Станев най-много били младите семейства, които Св. Богородица е благословила да се сдобият с първа рожба след години напразни надежди. В последно време се зародила традиция всяко от тези щастливи семейства да остави в параклиса „Рождество Богородично“ вещ от своето бебе – ританки, чорапки, шапчица, играчка. Семействата, който тепърва очакват рожба, ги вземали за кадем. Самият Петко Нейчев пък смята, че отдолу под скалата, на която е стъпката на Божията майка, има затрупан скален манастир. Пръв лансирал тази версия гръцкият богослов Нихоритис, който

